

Kristina Glavanić
(Narda, Mađarska)

KULT WEIDINGERA U HRVATSKOM ŽIDANU

Abstract: The purpose of my treatise is to throw lights on the role of Mr. Josko Weidiger by looking at the activities of the amateur drama group in Horvátzsidány throughout the last 25 years. There is no doubt that Mr. Weidiger plays a very important part in the cultural life of the village. By performing his plays, the Horvátzsidány dialect of the Gradisty Croatian language appears in the theatre as well to prove that the language we inherited from our ancestors 500 years ago is still legitimate and viable. Owing to our enthusiastic amateur actors, besides the Croatian language, the Croatian culture also comes to life on the stage to tell us about the everyday life of the people living in the Gradisty region.

Keywords: amateur drama group, amateur actors, dialect of the Gradisty Croatian language, cultural life

Identitet – postojanje manjine

U očuvanju identiteta ključne temelje tvore obitelj, crkva, odnosno obrazovne ustanove. U ulozi crkve Josip Kumpes navodi: „*Pretpostavlja se da je religija (odnosno Crkva i specifična religijska tradicija i kultura), uz jezik, kulturu, povijest, običaje, itd., činilac u oblikovanju etničkog identiteta.*” (KUMPES 1990: 363)

Györgyi Bindorffer piše sljedeće o postojanju manjine: "*Distinktivna obilježja postojanja manjina su nacionalnost, svakodnevna uporaba materinskog jezika, poznavanje zajedničke sudbine, mali običaji iz svakodnevnog života koji se izdvajaju, materijalna i duhovna kultura, sjećanja koja se vežu uz skupinu, načini vođenja života, slavljenje običaja, a preko vjere, počevši od rođenja pojedinca, on se može osjećati članom određene nacionalne ili etničke skupine.*" (BINDORFFER 2011)

Amaterska kazališna umjetnost u krugu gradišćanskih Hrvata – svakodnevna borba protiv asimilacije

U slučaju Hrvata u Mađarskoj u zapadnom pograničnom području amaterska kazališna umjetnost je najznačajnija. Amatersko kazalište je sredstvo izražavanja pripadnosti. Cilj prikazivanja komada je njegovanje, uvježbavanje i očuvanje hrvatskog materinskog jezika, a ujedno očuvanje identiteta, kao i izgradnja duha zajednice, jedna od mogućih i najizraženijih promjena

izražavanja uzajamne pripadnosti. Djelovanje amaterskog kazališta je također ozbiljan zadatak među članovima većinske nacije, ali za manjinsku etničku skupinu ova aktivnost predstavlja vrstu emocionalnog naboja, tj. djelovanje za onu manjinu kojoj pojedinac pripada.

Unatoč problemima s asimilacijom, ima ljudi, starih i mladih, kojima je očuvanje vlastitog identiteta, materinskog jezika i njegovanje običaja važno. Borba za opstanak zahtijeva naporan rad onih koji žele raditi za svoj narod jer iza rezultata uvijek stoje ljudi koji ne štede vrijeme i energiju. Uzimajući u obzir pojačane faktore asimilacije, treba napomenuti ulogu miješanih brakova, najnovija tehnološka dostignuća, fenomen urbanizacije, opasnost otvorenih granica, problematiku nestajanja pedagoga i odgajatelja u vrtiću s hrvatskim porijeklom, kao i hrvatskih župnika. Nestaju višegeneracijska kućanstva. Tako nestaju sve one vrijednosti koje bi mogle biti potporanj jačanju identiteta, kao što je korištenje materinskog jezika u svakodnevnom životu, poštivanje, nastavak i poznavanje tradicije, poštivanje, poznavanje i prakticiranje vjere i vjersko prakticiranje na materinskom jeziku.

Svijet amaterskog kazališta daje priliku da jezik, kultura i tradicija ipak dopru do navedenih etničkih pripadnika i da prenose vrijednosti i ojačaju iskustvo i važnost pripadanja. Edith Mühlgaszner Nikoli Benčiću u uvodu knjige naslova Gradišćansko-hrvatsko narodno kazalište Das burgenländische Theaterwesen navodi sljedeće o ulozi gradišćanskog kazališnog života: „Kazalište u gradišćansko-hrvatski seli je imalo različno značenje: igrokazi su bili osebujan dio kulturnoga stvaranja i doživljaja u selu, a zvana toga se je igrom gajio i gradišćansko-hrvatski jezik. Skupno djelo u igranju teatra je učvršćavalo seosku skupšćinu i ispunjavalo zadaće daljnje naobrazbe.“ (MÜHLGASZNER 1998: 3)

Većinski narod imao je velik utjecaj na šaćicu hrvatskih pripadnika okružen mađarskom i njemaćkom populacijom. Nikola Benčić piše sljedeće o počecima života kazališta gradišćanskih Hrvata: „*Već početkom 20. stoljeća pod utjecajem mađarskog pućkog kazališta i snaćnim vodstvom Martina Meršića st. amaterske skupine u Gradišću zahvatio je val oduševljenja. Hrvati u austrijsko-mađarskom granićnom području sigurno nisu bili bez vlastitih iskustva na području igrokaza. Pojedini prijepisi rukopisa pasionskih igara s podjelom uloga saćuvani su do danas. (...) Do punog procvata došlo je kazalište tek u razdoblju između dva rata. U gotovo svakoj hrvatskoj ili mješovitom općini izvodile su amaterske skupine godišnje kat-kada i više igrokaza različita sadržaja. Ne bi trebalo posebno isticati jezićnu i komunikacijsku vrijednost tih djelatnosti. (...) Neprekidna potraga za pogodnim pućkim igrokazima u početku je bila zadovoljena prijevodima iz mađarskog, njemaćkog, hrvatskog, slovenskog ili ruskog jezika. (...) No prilićno rano pokušali su gradišćanski Hrvati i samostalno stvarati igrokaze. (...) Nakon drugog svjetskog rata laićki igrokaz nije više tako produktivan, ali je s toga kvalitetniji, izvorniji te jezićno i sadržajno podignut na višu umjetnićku razinu.*“ (BENĆIĆ 1995: 265-266)

Na tragu početaka u Hrvatskom Židanu

U Hrvatskom Židanu 23. veljače 1990. osnovana je mjesna Vjerska i kulturna udruga katoličke mladeži s ciljem očuvanja, njegovanja i prenošenja nacionalnih, narodnih i vjersko-kulturoloških vrijednosti. Unutar udruge postoji je više odjela: plesni ansambl, zbor, tamburaši i naposljetku, ali ne manje važna, kazališna družina, a oni već 25 godina obavljaju misije u njegovanju običaja i hrvatskog jezika i kulture.

U Hrvatskom Židanu se igra još od 1930-ih godina.(HORVAT 2006: 5). Devedesete godine bile su svjedok nastojanjima župnika Štefana Dumovića. On pod pokroviteljstvom njegovanja hrvatskog jezika probija put i regrutira aktiviste. Horvat u Hrvatskom glasniku navodi sljedeće o inicijatoru: „*Štefan Dumović je rođen 24. septembra 1940. u seljačkoj familiji s četvero dice. (...) Za duhovnika je zaređen 21. junija 1970..(...) Poznata je njegova aktivnost na društvenom polju i jedan je od najjačih borcev u očuvanju vjere, nacionalne svisti ter materinskoga jezika na tlu naše regije. Osnivač je Hrvatskoga katoličkanskoga vjerskoga i kulturnoga Društva u Hrvatskom Židanu, (...).*“ (HORVAT 2010: 11)

Lik i djelo župnika Štefana Dumovića u svakom slučaju zaslužuju spomen u pogledu pokretanja udruge. Osnovna ideja i njeno ostvarenje u praksi uzvisuju njegovo ime. Za njega su motivirajući bili entuzijazam drugih amaterskih kazališnih glumaca i njihove godišnje predstave. Uloga župnika iz Klimpuha Štefana Geošića, rodom iz Petrovog Sela, u ovom slučaju aktivnom župniku iz Hrvatskog Židana čak mogu poslužiti kao dobar primjer budući da pisanja brojnih kazališnih komada hvale Geošićevo ime. Godina 1990. bitna je u životu stanovnika Hrvatskog Židana budući da nakon mnogo godina ponovo započinju trnovit put. Zahvaljujući župniku, aktivisti ponovo imaju probe i djelo "Sluga Pišta i tri zaručnjaki" Joška Weidingera se u veljači 1991. godine pojavljuje na kazališnoj sceni. Peter Tyran, glavni urednik gradišćansko-hrvatskog lista Hrvatske novine koji izlazi na austrijskoj strani na sljedeći način govori o Weidengeru: „*Rodjeni Frakanavac i Hrvatski pisac i muzičar Joško Weidinger stekao si je ime i priznanje pred svim kot autor šalnih igrokazov na hrvatskom jeziku, na sridnjogradišćanskom, osobito frakanavskom idiomu, ali isto tako nam je dobro poznat i kot autor dijelom i šalnih i prozних tekstov. (...) 1968. ljeta je Joško Weidinger napisao svoj prvi igrokaz Sluga Pišta i tri zaručnjaki. Komedija je probila na skoro svi pozornica, ne samo na austrijskoj strani, nego i ovkraj granice u Ugarskoj.*“ (TYRAN 2011: 11)

U radu o Weidingeru Aweckera i Schmalla možemo pročitati sljedeće u vezi s komadima "Sluga Pišta i tri zaručnjaki" i "Došao sam iz Amerike": „*(...) Joško Weidinger s ova dva komada potvrđuje nepobitan spisateljski talent i odličan osjećaj za utjecajne kazališne komade. (...) Od književne kvalitete u ovom slučaju je važnija kulturna aktivnost koju obnašaju gradišćanski Hrvati. Iz razloga zato što je kulturna uloga uvijek bila jedna društvena funkcija, što u životu jedne nacije ima istaknutu važnost. Na ovaj način Weidingerovi komadi*

prije svega služe kao dokaz za željom za životom gradišćanskih Hrvata. (...)"(AWECKER-SCHMALL 1995: 203)

Repertoar kazališne družine iz Hrvatskog Židana

Uzevši u obzir komade iz Hrvatskog Židana možemo ustanoviti da govorimo o središtu Weidingerova kulta. Komadi – zanemarivši jednu dvije iznimke – hvale Weidingerov rad. Iz pisma velikih mađarskih pisaca ne nalazimo djela. Više od 130 puta komadi su bili prikazani u različitim mjestima i na taj način su obogaćivala gradišćanskohrvatski jezik i amatersku kazališnu scenu.

Među vodećim redateljima susrećemo se s četiri važne ličnosti. Prvo je tu Žuža Horvat, kantorica (HORVATH 2016:4) koja je radila kao vodeća redateljica. Slijedi je Matilda Bölcs, pjesnikinja, profesorica na visokoj školi u Sambotelu u kazališnoj sezoni 1992/1993. (HORVAT 2016:4). Zita Horvat je godinama vodila mjesne amatere i bila pokretačka snaga mjesnoj kazališnoj družini. Nakon povlačenja Zite Horvat, njezinu ulogu od 2010-e preuzima Jadranka Tot (HORVAT 2016:5) koja trenutno predvodi družinu. Jadranka Tot je rodom iz Hrvatskoga Židana.

Prvi komad koji je dospio na kazališnu pozornicu, "Sluga Pišta i tri zaručnjaki" režirala je Žuža Horvat. Premijera je održana u Hrvatskom Židanu 9. veljače 1991. godine. Prema svjedočanstvima dnevnika družine, 38 godina prije toga posljednji put su mjesni aktivisti prikazali hrvatski komad. Kao i ranije, i sada su tijekom zimskih mjeseci započele probe, a vrijeme prikazivanja bilo je u doba fašnika i zabave. Komad su prikazali tri puta u Hrvatskom Židanu i zatim, prema svjedočanstvu dnevnika družine, u 12 drugih naselja.

Godine 1992. na repertoaru Židana je Weidingerov komad "Vitezi granice – žene i druge poteškoće" (HORVAT Š. 1992). Godine 1993. Weidingerov komad "*Kroljač pod stolom*" (HORVAT 2016: 4) našao se na repertoaru Židana, a publika ga je mogla vidjeti u režiji mjesne pjesnikinje Matilde Bölč. Godine 1994. "Na znanje se daje", komad humorističnog karaktera uljepšava doba maškara, a moglo ga se vidjeti u režiji Zite Horvat. Godine 1995. Židanci stupaju na pozornicu s djelom "Načelnik u stiski" i očaravaju publiku.

Od 1996. godine društvo prolazi kroz krizno razdoblje. Godinama nismo čuli za židanske glumce, ali nakon duge pauze od 9 godina u sezoni 2005. godine Weidingerov komad "Čarli u kaosu" golemim uspjehom razbija tišinu. U ponovnom početku, tj. u nastavku, veliku ulogu ima Petar Horvat koji u mjesnom domu kulture preuzima vodstvo u tom razdoblju. Zahvaljujući njegovoj motivaciji stari članovi ponovo započinju s probama. Vodeću redateljsku ulogu preuzima Zita Horvat. Uspjeh je bio motivirajući za članove družine i tako se 2006. s komadom "*Mornari ahoj*" pripremaju za osvajanje dasaka gradišćanskih sela (HORVAT 2006: 5).

Za članove družine 2007. godina najavila je nov početak jer je novo Weidingerovo djelo pod nazivom " SOS Izvanzemaljski" (HORVAT 2007: 8)

bilo spremno. Pisac je djelo konkretno napisao za židanske amatere jer svakog glumca poznaje osobno. Komad ipak nije bio svakom pojedincu primamljiv. Tema nije uobičajena jer predstavlja nešto potpuno novo. Tendencija nije slučajna jer se promatrajući komade može opaziti razvoj amaterskog kazališta. Nestaje prozor s pelargonijama, nestaju narodne nošnje, stare maske, stara odjeća prikupljena u naselju. Pojavljuje se moderni namještaj i moderni komadi odjeće. Suvremenost teme odaje i naslov. Piščeva namjera je jednoznačna. Obilježja modernosti nisu se isticala samo u pogledu rekvizita i scenske slike, nego i u pogledu na sadržaj i jezik. Podjela je važeća u smislu da je Weidinger za publiku značio zabavu i dobru volju s tim bogatstvom riječi i tematskim krugom što je za jednog seoskog čovjeka razumljivo, prozrivo i zabavno. Jezični je stil možda prouzročio probleme, ali ni tema ne treba biti bezuvjetno primamljiva nakon navedenih komada. Gledatelj se s problemima susreće kad stručni termini dođu na svjetlo i tada se može vidjeti koliko marginalizirani ili uopće nekorišteni fond riječi može uzrokovati nevolje među slušateljstvom. Problem uvećava činjenica da pisac koristi hrvatski književni jezik. U osnovi mještani nemaju problema u razumijevanju jednostavnih svakodnevnih izraza, ali predstavljanje kazališnog komada na književnom jeziku s ekstremnijom temom otežava razumijevanje.

U reportaži Timee Horvat koja je izašla u listu Hrvata u Mađarskoj možemo čuti piščeve riječi za vrijeme prikazivanja: „*Ja samo sproberam, pokušim ovde u Hrvatskom Židanu da malo moderniziram igrokaze. Dakle, proberamo iz tih igrokazov s jačkami, iz te kolonije vandojti. Pišem malo modernije igrokaze, ov zadnji bolje sliši tamo. (...) U ovom igrokazu su nove riči, moderne riči te nisu za lako razumiti. Jednostavno i Židani hrvatstvo relativno stoji jur na slabi noga, dakle ja bi rekao, ja već neću ovako igrokaz napisati. Morat ću malo po starinju, specijalno za Židan pisati, tako da ljudi bolje razumu, a onda bolje uživaju u igri.*” (HORVAT, 2007. 10.)

Godine 2009. "*Sluga Pišta i tri zaručnjaki*" (HORVAT 2009: 8) ponovo dospijeva na pozornicu. U odnosu na 1991. godinu osobe koje su igrale uloge tada su se, naravno, promijenile. Ni režija nije ono što je nekada bila, a komadi stvaraju na temelju redateljskog rada Zite Horvat. To je komad s kojim je Hrvatski Židan debitirao u *Hercegovcu* (HORVAT 2009:8) na festivalu za amaterske glumce.

Sezona 2010. započela je s novim režiserskim radom. Jadranka Tot započinje vodstvo družine i režiranjem komada. (HORVAT 2010: 10) Kao mjesna aktivistica i pedagoginja, učiteljica hrvatskog jezika i književnosti i Hrvatski Židan kao mjesto rođenja pokazali su se dobrim odabirom. Te godine "*Gumbica u mošnjici*" i "*Ljubomornost*" dospijevaju na pozornicu. Autor "*Gumbica u mošnjici*" je nepoznat, dok je "*Ljubomornost*" komad K. Trskovića koji je Ignac Horvat preveo na gradišćanskohrvatski jezik. (HORVAT 2010: 10). Gore spomenuta dva djela više ne pokrivaju duge, višesatne komade, već kratke skečeve čija je dužina 30-40 minuta. Komadi su zabavni i okretni. Weidinger je umro 2010., tako da mu 2011. godine Židanci odaju počast. Tri

Weidingerova djela doživljavaju prikazivanje: *"Nevidljivi metulji"*, *"Maskenbal"*, *"Ženit, udavat, ča je to?"*. (HORVAT 2010: 10). Godine 2012. Židanci započinju sezonu s Weidingerovim djelom pod naslovom "Miho se mora ženit". Godine 2014. novina na repertoaru. *Djelo Augustina Blazovića 'Koliko smo to smo'* (HORVAT 2014: 8) dopijeva na kazališnu scenu, a 2015. godine se ponovo prikazuje Weidingerovo djelo kad amateri iznenađuju publiku glazbenom i kazališnom produkcijom. Na kazališnoj sceni se pojavljuju *"Dan vina"*, *"Zbogom lipi Hawai"*, *"Nimi mužikaš pred sudom"*, *"Reza i sudac"*. Među četiri kratka komada tri se vežu uz *Weidingera*, dok je četvrto djelo nepoznatog autora iz 1940-ih. (HORVAT 2015: 11). Godina 2016. je jubilarna godina. Male asocijacije, složene iz prikazanih komada pojavljuju se na pozornici u pet malih oblika, odnosno publika može gledati prizore scena "Tri sveti kralji", odnosno "Operacija" u novom izdanju.

Jezična adaptacija Weidingerovih komada u Hrvatskom Židanu

Joško Weidinger rodom je iz Frakanave, gdje također žive gradišćanski Hrvati, samo s druge strane granice, tako da je jezik sličan. Kad su se komadi spremali za scenu, njihova adaptacija nije uzrokovala probleme, nije bilo velikih jezičnih razlika. Jezik gradišćanskih Hrvata prolazi kroz sporiji razvoj zbog geografskog položaja. Nikola Benčić piše o materinskom jeziku korištenom više od pola tisućljeća: „*Danas se na temelju jezika koji se razvio iz najrasprostranijeg narječja gradišćanskih Hrvata, kao i na temelju posebne djelomično razmatrane i obrađene problematike opostojanja narodne grupe, bez daljnjeg može govoriti o gradišćanskohrvatskoj književnosti.*” (BENČIĆ 1995: 248)

Utjecaj njemačkog, odnosno mađarskog snažno je uočljiv s obje strane granice. Njemačke i mađarske riječi ugrađuju se u jezik prilagođavajući se sustavu hrvatskog jezika. Mogu se naći i u komadima, ali na mađarskoj strani opisuju njemačke izraze, no ako u mjesnom jeziku postoji adekvatni gradišćanski izraz naravno da uživa prednost.

Uporaba materinskog jezika bitan je faktor u životu manjine. Bindorffer piše sljedeće o uporabi jezika što vrijedi za sve manjine: *"U odnosu na običaje u uporabi jezika pored snažne tendencije jezične asimilacije kod svake manjine se može naći uporaba materinskog jezika, ali samo u slučaju starijih generacija možemo govoriti o odličnoj i općoj razini uporabe materinskog jezika."* (BINDORFFER 2007:9) Kod onih koji posjeduju dobre jezične kompetencije, uporaba materinskog jezika sasvim je prirodna jer s njom proživljavaju svakodnevicu. Dobre jezične kompetencije čine i improvizaciju.

Aktivisti

Dob amaterskih glumaca pokazuje raznovrsnu sliku. Prisutnost mladih aktivista na sceni je očigledna. Imati priliku vidjeti razne generacije zajedno u 21.s toljeću daje osjećaj uzvišenosti. Ta kazališna scena ispunjava nadom sve one koji vjeruju da jezik i kultura naroda imaju budućnost jer veći broj nacija

koje su aktivne su prisutne u borbi, bore se za opstanak na svakom području života. Motivacija kod mladih generacija je neizostavna. U ovome je bitan roditeljski dom, škola, crkva i naravno životni prostor gdje se jedno dijete, jedna mlada osoba socijalizira.

Publika

Redovi publike napune se u svakom naselju jer se smatra zanimljivošću kad jednom ili dva puta godišnje seoski dom kulture posjete amaterski glumci. Radost komada, poznati glumci, uvijek su privlačni članovima publike. Cilj nije samo zabava, već i ispunjenost. Redove rado ispunjavaju starije i mlađe generacije. Osobna prijateljstva, eventualno rodbinske veze, uvijek predstavljaju faktor koji se računa kao motivacijski čimbenik.

Mogućnosti prikazivanja

Osim hrvatskih sela u mađarskom dijelu Gradišća, postoji mogućnost obići i kulturne domove hrvatskih naselja u Austriji i u Slovačkoj, s obzirom na to da komadi Joška Weidingera jamče dobru zabavu. Nikola Benčić piše sljedeće o nekadašnjim mjestima nastupa: „*Igralo se je u školi, na krčmi, po privatni stani, farofi, štaglji, dvori, pred crkvom, na mjesti ka/koja su bila sposobna za igru i ka/koja su se prez poteškoć mogla adaptirati za predstavu.* (BENČIĆ 1998: 44)

Najveći izazov vjerojatno predstavlja Hercegovac u matičnoj zemlji. Židanci su 2009. godine po prvi put stali pred publiku u Hercegovcu. (HORVAT 2009: 9) Nastupi u matičnoj zemlji uvijek imaju poseban značaj. Doživljaj je to za amatere, za publiku matične zemlje. Hrvati iz dijaspore predstavljaju sebe u Lijepoj Našoj na vlastitom narječju za njih na jeziku starom više od 500 godina čime se ponose kad stanu na pozornicu.

Sažetak

Weidinger je pripadnik obitelji gradišćanskih Hrvata i svojim djelima je obogatio svakodnevicu Gradišćanaca i ostavio ih u nasljeđe budućim naraštajima. Rad kazalištaraca neprocjenjivo je blago ne samo za gradišćanske Hrvate, već i vrijednost za Hrvate u Mađarskoj i služi kao ukrasni dokaz da u 21. stoljeću još uvijek ima naselja u kojima postojanje nacije nije vrijednost samo za starije generacije. Scensku sliku uspoređujemo s činjenicom koja pokazuje budućnost u kojoj je za mlade generacije bitno pitanje hrvatstva i da je kazališna gluma sredstvo izražavanja njihovog identiteta. Jezik, koji s jedne strane identificira amatere na pozornici i predstavlja mogućnost iskazivanja identiteta, s druge pak strane salutira uspomeni onih od kojih smo s koljena na koljeno naslijedili tu vrijednost – materinski jezik.

Literatura

- AWECKER – SCHMALL 1995 = AWECKER M. – SCHMALL S. Theatergeschichte des Burgenlandes von 1921 bis zur Gegenwart. Wien, 1995. 1-553.
- BENCISICS 1995 = BENCISICS M. Pismo i književnost // Povijest i kultura gradišćanskih Hrvata. Zagreb, 1995. 7-599.
- BENCISICS 1998 = BENCISICS M. Gradišćankohrvatsko narodno kazalište = Das burgenländische Theaterwesen. Eisenstadt, 1998.
- BINDORFFER 2007 = BINDORFFER GY. Etnikai, nemzeti és kétnemzeti identitás. // Bindorffer Györgyi (szerk.): Változatok a kettős identitásra. Kisebbségi léhelyzetek és identitásalakzatok magyarországi horvátok, németek, szerbek, szlovákok és szlovének körében. Budapest, 2007. 7-15.
- BINDORFFER = BINDORFFER GY. Jövevényektől az államalkotó tényezőig. Nemzetiségek és nemzetiségpolitika Magyarországon 1790-től napjainkig. <http://www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/184992660.pdf> (pristupj eno 22. svibnja 2016.) Budapest, 2011.
- HORVÁTH S. 1992 = HORVÁTH S. Akárha profi színház. A határ, a nők és más bajok // Vas népe, 37. évf. 36. sz. (1992. febr. 12.). 5.
- HORVÁTH 2006 = HORVÁTH T. „Weidingerove komedije takorekuć ležu našemu društvu!“ // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XVI., broj 9. 5.
- HORVÁTH 2007 = HORVÁTH T. Izvanzemaljska igra na židanskoj pozornici! // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XVII., broj 8. 8.
- HORVÁTH 2007 = HORVÁTH T. Autorske riči o židanskoj premijeri – Joško Weidinger: „Ja sam na prvoj crti obrane!“ // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XVII. broj 11. 10.
- HORVÁTH 2009 = HORVÁTH T. Sluga Pišta i tri zaručnjaci u festivalskom raspoloženju // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XIX. broj 11. 8.
- HORVÁTH 2010 = HORVÁTH T. Četerdest ljet svećeničkoga zvanja, 7.ljet žitka – Čestitke židanskomu duhovniku Štefanu Dumoviću // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XX. broj 42. 11.
- HORVÁTH 2006 = HORVÁTH T. Praizvedba amaterske kazališne grupe „Škoruš“ – Bravo, židanski mornari! // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XVI., broj 12. 8.
- HORVÁTH 2010 = HORVÁTH T. Premijera židanskih amaterskih kazalištarcev. Preobladanje sumje u dvi šalni skeči // Hrvatski Glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XX, broj 9. 10.
- HORVÁTH 2014 = HORVÁTH T. XX. Dani hrvatskoga pučkoga teatra u Hercegovcu – Nastup židanske kazališne grupe i priznanje Igrokazačkom društvu Petrovo Selo // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XXIV. broj 10. 8.
- HORVÁTH 2015 = HORVÁTH T. Prva i zadnja predstava ovoljetne gradišćanske kazališne sezone. Četiri židanski skeči puni šale i mužike // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XXV. broj 16. 11.
- HORVÁTH 2016 = HORVÁTH T. Sreberna obljetnica židanskoga hrvatskoga teatra. „Veseli smo i gizdavi da smo 25 ljet doživili!“ // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj. Godina XXVI. broj 13. 4-5.
- KUMPES 1990 = KUMPES J. Napomene o religiji, crkvi i etničkom identitetu (na primjeru Hrvata u Mađarskoj) // Migracijske teme, 6, 1990. 363-370.

- MÜHLGASZNER 1998 = MÜHLGASZNER E. Uvod // Bencsics, Nikola:
Gradišćankohrvatsko narodno kazališće = Das burgenländische Theaterwesen.
Eisenstadt, 1998. 3.
- TYRAN 2011 = TYRAN P. Književno djelovanje Joška Weidingera i negova važnost i
za Gradišćanske Hrvate u Ugarskoj // Hrvatski glasnik. Tjednik Hrvata u Mađarskoj.
Godina XXI. broj 6. 11.